

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Кафедра психології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ
НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
БАКАЛАВРА ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
053 ПСИХОЛОГІЯ**

Тернопіль - 2024

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Андрійчук І.П. - к. психол. н., доцент кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Шандрук С. К. - д. психол. н., професор, директор навчально-наукового центру моніторингу якості освіти Західноукраїнського національного університету.

Вишньовський В.В., Періг І.М. Методичні рекомендації для написання кваліфікаційної роботи бакалавра для студентів спеціальності 053 психологія. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2024. 72 с.

Запропоновані рекомендації є науково-методичним супроводом наукової роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і спрямовані на ознайомлення з правилами написання та оформлення кваліфікаційних робіт.

Додатки містять зразки оформлення титульного аркуша, змісту, розділів та підрозділів роботи, тексту з різними шрифтами, зразки використання рисунків, таблиць, списку бібліографічних джерел та Інтернет-джерел, графік виконання наукової роботи.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що навчаються на кафедрі психології ТНТУ ім. І. Пулюя за спеціальністю 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання.

Розглянуто та схвалено до друку на засіданні кафедри психології (протокол № 1 від 29 серпня 2024 року)

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією факультету економіки та менеджменту (протокол № 2 від 30 серпня 2024 року)

ЧАСТИНА І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ БАКАЛАВРСЬКИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ

Підготовка кваліфікаційних робіт – важлива форма самостійної навчальної та наукової роботи студентів. Відповідно до навчального плану студенти, які навчаються за спеціальністю «Психологія», виконують такі види кваліфікаційних наукових робіт:

- **кваліфікаційна робота бакалавра** (на IV курсі, для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти);
- **кваліфікаційна робота магістра** (під час навчання на II курсі, для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти).

Кваліфікаційні роботи (бакалавра, магістра) мають на меті:

1. Вдосконалити психологічні знання студентів з окремих тем.
2. Навчити застосовувати ці знання для вирішення прикладних завдань.
3. Сформувати уміння і навички психологічного дослідження.
4. Інтегрувати уміння і навички практичної психологічної роботи. Кожна

кваліфікаційна робота має бути спрямована на вирішення актуальних проблем психологічної науки.

Кваліфікаційна робота бакалавра - це наукове дослідження, яке студент виконує упродовж випускного курсу і яке має суттєву роль у системі професійної підготовки майбутнього спеціаліста, концентровано відображаючи результативність багаторічного процесу його навчальної роботи.

Кваліфікаційна робота є більш ефективною, коли вона логічно продовжує тему курсової роботи або є органічним продовженням наукової студентської праці.

Атестація здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня здійснюється на підставі оцінки рівня сформованості компетентностей випускників, передбачених освітньо-професійною програмою, та досягнення наступних результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

- СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).
- СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати,

аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК12. Знання та розуміння функціональних обов'язків та специфіки діяльності психолога в різних установах.

СК 13. Вміння застосовувати професійні знання в різних галузях психологічної практики, реалізуючи принцип професійної мобільності.

СК 14. Здатність здійснювати психологічний супровід професійної діяльності фахівців різного профілю.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за

результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника в умовах міжособистісної взаємодії.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної

діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР19. Реалізовувати професійну мобільність, що передбачає індивідуальну траєкторію та вибір сфери зайнятості психолога.

ПР20. Сприяти професійному розвитку фахівців, завдяки психологічному супроводу.

Формальні вимоги до написання кваліфікаційних робіт

Кваліфікаційна робота бакалавра містить наукову інформацію, яка найбільш повно розкриває результати пошуку із детальним описом методики дослідження, зокрема фактичний матеріал, гіпотетичні теорії, методи їх доведення. Основою такої роботи має бути принципово новий матеріал, що включає опис нового фактажу, явищ або закономірностей, а також раніше відомий та узагальнений матеріал, наукову позицію автора роботи, його власний ракурс дослідження проблеми. Тобто робота повинна відповідати вимогам оригінальності, унікальності та неповторності висунутих положень з чітким обґрунтуванням методології наукового пошуку.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувачі вищої освіти обов'язково повинні посилатись на авторів і джерела, з яких запозичено певні положення або окремі результати. В кваліфікаційній роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викласти зміст і результати проведеного дослідження, уникаючи бездоказових тверджень.

Поточний контроль над виконанням графіка дослідження здійснює науковий керівник. Про хід виконання роботи здобувач звітує на випусковій кафедрі.

Наукові здобутки здобувача мають бути відображені в його публікаціях та апробовані участю в наукових конференціях різного рівня.

При оцінюванні кваліфікаційної роботи бакалавра враховується не лише якість рукопису дослідження, а й доповідь, що розкриває вміння ерудовано репрезентувати опрацьований матеріал і аргументовано доводити кожне положення, що виноситься на захист, відповідати на запитання щодо змісту роботи, вести наукову дискусію.

Формальні вимоги до написання кваліфікаційної роботи бакалавра наведено у табл.1.

Таблиця 1.

Загальна структура кваліфікаційних робіт з наказу № 4/7-521 від 14.07.2020

Спеціальність 053 Психологія факультету ФЕМ

Структура кваліфікаційної роботи бакалавра	Обсяг пояснювальної записки (%)		Обсяг пояснювальної записки (арк А4)	
	50	70	50	70
Обсяг пояснювальної записки без додатків (аркушів формат А4)	50	70	50	70
Основна частина - (%)	90	93	45	65
в т.ч				
<i>Розділ перший (Теоретичний аналіз проблеми дослідження)-(%)</i>	25	25	13	18
<i>Розділ другий (Психологічна діагностика)-(%)</i>	30	30	15	21
<i>Розділ третій (Психологічний експеримент)-(%)</i>	30	30	15	21
<i>Розділ четвертий ("Безпека життєдіяльності, основи охорони праці")-(%)</i>	7	10	4	7
Вступ, висновки, література-(%)	8	5	4	4

СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА З СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 - ПСИХОЛОГІЯ

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ (двостороннє)

ЗМІСТ

ВСТУП

- Актуальність теми;
- Мета дослідження;
- Завдання;
- Об'єктом дослідження;
- Предметом дослідження;
- Методи дослідження;
- Експериментальна база;
- Теоретична та методологічна основа дослідження;
- Наукова новизна;
- Теоретична значущість;
- Практичне значення;
- Апробація;
- Структура та обсяг роботи.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Огляд монографічної та періодичної літератури, аналіз відомих теоретичних та практичних рішень з питань, що лежать в основі завдань.

1.2. Визначення робочого поняття дослідження.

1.3. Вивчення складових проблеми дослідження.

В кінці розділу подається стислий висновок

РОЗДІЛ II. ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА

2.1. Методологічні та теоретичні підходи до емпіричного вивчення проблеми.

2.2. Обґрунтування вибору напрямку досліджень та методів вирішення задач відповідно до парадигми наукових досліджень:

- загальна методика проведення досліджень;
- конструювання репрезентативної вибірки дослідження (рандомізація);

- аналіз конструктивних, психометричних особливостей досліджень (визначення валідності, надійності, стандартизації);
- методи обробки результатів дослідження (з використанням методів математичної статистики за необхідності).

2.3. Викладення результатів констатувального експерименту:

- визначення кількісних та якісних результатів емпіричного вивчення;
- структурування та конструктивне оформлення результатів дослідження;
- застосування інтерпретаційних методів психодіагностичного дослідження
- обґрунтування достовірності отриманих результатів.

В кінці розділу подається стислий висновок

РОЗДІЛ III. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ

3.1. Обґрунтувати концептуальні засади змісту та основних напрямків розробки психологічних програм.

3.2. Розробка психологічних програм, тренінгів, розвивальних методів, психокорекційна, психотерапевтична, реабілітаційна, профілактична види робіт:

- структура програмного забезпечення;
- психологічні засоби та інструментарій дослідження;
- рекомендації щодо використання результатів дослідження;

3.3. Психологічні рекомендації та перспективи надання психологічної допомоги.

В кінці розділу подається стислий висновок.

РОЗДІЛ IV. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ:

- документи: офіційні (закони, накази), неофіційні (листи, щоденники), особові (автобіографії, характеристики, анкети), безособові (звіти, архіви, вправи), первинні (стенограми, протоколи), вторинні (довідки, узагальнення,

відгуки);

- опис алгоритму дослідження;
- методика дослідження та інструкції проведення;
- апробовані тестові завдання подані мовою оригіналу;
- протоколи та бланки досліджень;
- результати застосування графічних методів дослідження (таблиці, графіки, рисунки, схеми тощо);
- стимульний матеріал;
- матеріали тренінгів, розвивальних, психокорекційних засобів;
- акти впровадження результатів досліджень;
- допоміжні ілюстрації;
- фотографії психологічної взаємодії учасників дослідження.

**РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПУБЛІКУВАТИ В ЗБІРНИКУ ТЕЗ
ДОПОВІДЕЙ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Кваліфікаційна робота бакалавра

У кваліфікаційній роботі розглядається певна наукова або науково-практична методична проблема: узагальнюються та критично осмислюються теоретичні передумови її вирішення, обґрунтовуються та розробляються положення, а також рекомендації з використання отриманих результатів у практиці навчання.

При підготовці кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно:

- виявити глибоке розуміння висунутих наукових концепцій і принципів;
- отримати широкі знання фактичного матеріалу;
- застосувати їх до розв'язання конкретних завдань;
- продемонструвати розвинуте аналітичне мислення, наукові здібності;
- показати ґрунтовні знання зі спеціальності, високий рівень фахових знань;
- продемонструвати вміння користуватися основною та додатковою літературою;
- виявити зацікавленість до поглибленого дослідження;

- розвинути навички самостійної роботи.

Методологію наукового аналізу студенти актуалізують із теоретичного курсу як необхідну базову умову для виконання успішної наукової роботи.

Необхідні вміння та навички для реалізації технології виконання кваліфікаційної роботи бакалавра - від написання ТНДЗ та курсових робіт.

Як наукове дослідження, кваліфікаційна робота є формою реалізації інтелектуальної діяльності студента, результати досліджень мають бути опубліковані в збірках студентських наукових робіт та у наукових записках.

Кваліфікаційна робота дає змогу виявити творчий та науковий потенціал студента, а також може бути сходинкою до подальшої наукової роботи. У процесі її підготовки розвиваються навички самостійного вивчення й узагальнення наукової літератури з будь-якого вузького питання; виявляються нові й невирішені наукові проблеми.

Слід зазначити, що в процесі дослідження й пошуку відповіді на невідоме або невирішене питання розвиваються не тільки професійні якості майбутнього фахівця, але й формується здатність приймати самостійні рішення після аналізу проблемної пізнавальної ситуації наукового дослідження студента.

Даний аспект дуже важливий для підготовки майбутнього фахівця. Студент-виконавець кваліфікаційної роботи бакалавра, вивчаючи наукову літературу, намагається осмислити й критично оцінити її, шукає свої шляхи розв'язання поставленої проблеми. Досвід самостійного наукового дослідження, вибір найбільш ефективних методів та прийомів, аналіз одержаних результатів та їх оцінка, безперечно, розвиває здатність у відстоюванні своєї думки та вміння викласти її в письмовій формі.

Мета бакалаврської кваліфікаційної роботи - це формування вмінь та навичок студентів щодо самостійного аналізу малодослідженої проблеми або нової постановки відомої проблеми.

У процесі підготовки і захисту кваліфікаційної роботи бакалавра студент набуває таких *навичок та вмінь*:

- виокремлювати проблему, що не одержала достатнього висвітлення в науковій літературі;

- визначати мету, основні завдання, об'єкт, предмет дослідження;
- здійснювати пошук і добір потрібної наукової інформації;
- встановлювати нові зв'язки між відомими явищами, робити нову постановку відомої проблеми;
- вміти проводити емпіричні дослідження;
- інтерпретувати, систематизувати і класифікувати одержані результати;
- формулювати судження і висновки, логічно й обґрунтовано їх викладати, рекомендувати щодо використання в практиці розробленої технології навчання (методика);
- давати рекомендації про використання запропонованих результатів і висновків у науці та практиці;
- вміти правильно оформлювати науково-довідковий матеріал;
- вміти публічно захистити підготовлений матеріал за темою кваліфікаційної роботи бакалавра.

Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи бакалавра

Важливим елементом у написанні кваліфікаційної роботи є вибір теми, тобто проблеми дослідження. Слід пам'ятати, що від правильного обрання теми та складеного плану залежить якість виконання роботи.

Тематика кваліфікаційних робіт розробляється на кафедрах навчального закладу, відповідно до навчального плану спеціальності викладачами з предметів, програмою яких передбачено виконання такого виду самостійних робіт. Студенти самі вибирають ту чи іншу тему із списку, що є на кафедрі. Вони також можуть самі запропонувати тему роботи, виходячи з її актуальності, відповідності фахові, зі своїх наукових інтересів та сучасного стану розвитку наукових досліджень, визначальних для обраної проблеми. У більшості випадків кваліфікаційна бакалаврська робота студента є продовженням попередніх дослідницьких пошуків, які конкретизувалися в ІНДЗ та курсових роботах.

При розробці і виборі тем кваліфікаційних робіт мають враховуватися інтереси й інших кафедр навчального закладу, а також особливості майбутньої діяльності випускника.

Тематика кваліфікаційних робіт повинна щорічно коригуватися з урахуванням нагромадженого на кафедрі досвіду, побажань спеціалістів, які беруть участь у рецензуванні робіт.

Після вибору теми студент звертається до свого наукового керівника за порадою. Дуже важливо, коли він сам перед тим спробує розробити план своєї теми, добре обміркує і чітко уявить собі хід її виконання, враховуючи конкретні умови, в яких йому доведеться працювати. Це дасть можливість керівникові зважити і врахувати здібності студента, його підготовленість до виконання даної роботи, а отже, зробити правильні висновки про те, яку йому надати допомогу саме там, де вона найбільш необхідна.

Важливо пам'ятати, що обрана тематика роботи закріплюється за студентом й не може бути змінена ним на власний розсуд. Тому студентам слід чітко пам'ятати формулювання теми роботи, оскільки навіть незначні зміни у формулюванні роботи вважаються **невідповідністю затвердженій темі роботи.**

Кваліфікаційні роботи мають теоретичний та дослідницький характер. Студент використовує як науково-методичну літературу, так і свої спостереження і факти, результати емпіричних досліджень, які він провів, висуває власні гіпотези тощо. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна мати і теоретико-методологічну частину, яка включає аналіз і узагальнення опублікованих наукових даних з проблеми, що досліджується, а також вступ та висновки.

Слід зауважити, що до студентських робіт висувається низка вимог. Основні з них такі:

- актуальність тематики, відповідність її сучасному стану певної галузі науки та перспективам її розвитку, практичним завданням сучасної науки;
- вивчення та критичний аналіз наукової і періодичної літератури з теми;
- вивчення та характеристику історії досліджуваної проблеми та її практичного стану, а також передового (при наявності - й власного) досвіду;

- наявність чіткої характеристики об'єкта, предмета, мети і завдань, методів дослідження, опис та аналіз проведених автором емпіричних досліджень;
- мінімальна кількість досліджуваних повинна становити не менше 35 осіб;
- кількість використаних джерел повинна бути не меншою ніж 20-30;
- узагальнення результатів, обґрунтування їх, висновки та практичні рекомендації.

Студентські роботи мають свою специфіку та їх деталі завжди потрібно погоджувати з науковим керівником. Все ж інше, що стосується їх написання та оформлення має майже однакові риси, а тому буде проаналізовано спільно.

Організація та контроль за процесом підготовки та захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи покладається на наукового керівника. Безпосереднє керівництво за виконанням кваліфікаційної роботи бакалавра здійснюється науковим керівником із числа професорсько-викладацького складу випускової кафедри. У випадку виконання дослідження за межами навчального закладу додатково затверджується відповідальний консультант тієї установи, де студент проводить свої дослідження.

Для оптимізації виконання кваліфікаційної роботи бакалавра студентом та його співпраці із науковим керівником рекомендується календарний графік основних консультацій, поданий в таблиці 2.

Таблиця 2.

Календарний графік основних консультацій студента з науковим керівником

з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1.	Обговорення напрямку дослідження та обрання теми		
2.	Обговорення результатів бібліографічного пошуку із науковим керівником		

3.	Підготовка до затвердження теми, обговорення основних положень роботи, які викладаються у «ВСТУПІ»		
4.	Підготовка плану-конспекту кваліфікаційної роботи		
5.	Подання чорнового варіанту першого розділу		
6.	Подання чорнового варіанту другого розділу		
7.	Подання чорнового варіанту третього розділу		
8.	Робота над висновками, доопрацювання вступу		
9.	Подання роботи в цілому, чистове оформлення роботи		
10.	Перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат, внесення правок		
11.	Підготовка виступу та презентації результатів		

Організація дослідження

Специфіка кваліфікаційної роботи бакалавра студента ВНЗ полягає в тому, що в процесі їх підготовки та захисту здійснюється досягнення як науково-дослідних, так і навчальних цілей. Студенти глибоко вивчають певні питання, вчаться аналізувати літературу, критично оцінювати її, полемізувати з авторами статей, висловлювати власні думки, відстоювати їх, робити правильні наукові, теоретичні та практичні висновки, набувають певних навичок сучасних наукових методів дослідження.

У процесі такої роботи студент повинен пройти шлях, який включає в себе низку взаємопов'язаних етапів. Кваліфікаційна робота бакалавра підкреслює

грунтовне вивчення ситуації, проблеми або процесу, тому її дослідження складається з семи етапів.

Етапи проведення дослідження в кваліфікаційній роботі бакалавра:

I. **Перший етап** включає обґрунтування теми, вибір об'єкта, предмета та визначення мети дослідження. Тема наукового дослідження є складовою частиною певної проблеми.

Актуальність дослідження - обов'язкова вимога до кваліфікаційної роботи бакалавра. Тому зрозуміло, що вступ до неї починають з обґрунтування актуальності обраної теми. Вміння обрати тему, правильно її зрозуміти й оцінити з точки зору своєчасності й соціальної значущості характеризує ступінь професійної зрілості студента.

Проблемна ситуація - це суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці і вимогами до його більш ефективного функціонування. Специфічною рисою проблемної ситуації є те, що для її розв'язання необхідно вийти за рамки старого, вже досягнутого знання.

Об'єктом дослідження є частина об'єктивної реальності, на яку спрямована пізнавальна активність практичної і теоретичної діяльності дослідника; *вся сукупність зв'язків, відношень* різних аспектів теорії і практики, що є джерелом необхідної для дослідника інформації. Наприклад, певні психологічні, економічні чи політичні інституції, процеси, різновид діяльності тощо.

Предмет дослідження – це сторона об'єкта дослідження та його досліджувані якості і галузь використання, *сутнісні зв'язки та відношення*, якості об'єкта, які досліджуються з певною метою в даних умовах та обставинах. Вони є головними, визначальними для даного конкретного дослідження. Таким чином, *предмет дослідження є більш вузьким, ніж його об'єкт*.

Науково обґрунтоване визначення предмета дослідження – це змістовний науковий процес, який покликаний зорієнтувати самого дослідника на виявлення місця і значення предмета дослідження в більш цілісному і широкому понятті, яким є об'єкт дослідження. Для цього буде недостатнім тільки визначити і назвати об'єкт дослідження. Потрібно дати йому змістовну характеристику, бо,

спираючись на неї, можна забезпечити більш цілісний підхід до характеристики і вивчення основного предмета дослідження.

Мета дослідження – усвідомлений образ очікуваного результату, на досягнення якого спрямована діяльність дослідника. Результат має бути конструктивним, тобто спрямованим на вироблення суспільно корисного продукту з вищими, ніж було раніше, показниками якості або процесу її досягнення. Поставленої мети досягти треба обов'язково. І неодмінно перевірити, чи визначене чітко досягнення мети у висновках. Мета спрямовує дослідницьку діяльність та визначає можливі засоби її досягнення через формування завдань дослідження. Визначення теми і мети дослідження становить за своєю суттю єдиний нерозривний процес. Кінцевий результат відображає очікуваний від виконання позитивний ефект, який формується двоступенево: перша частина - у вигляді суспільної корисності; друга - у вигляді конкретної користі, віднесеної до основного предмета дослідження.

II. **Другий етап** дає змогу визначити *завдання* кваліфікаційної роботи бакалавра на основі проведеного літературного огляду стану досліджуваної проблеми, яка вивчається під кутом зору його *мети*. Основною методологічною вимогою до виконання огляду є наявність чітко поставленої мети і конкретного об'єкта дослідження.

Завдання дослідження можуть включати наступні елементи:

1. Вирішення певних теоретичних питань, які входять у загальну проблему дослідження (наприклад, розкриття категоріального апарату, виявлення сутності поняття, явища, процесу, подальше удосконалення його визначення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо).
2. Аналіз існуючих методів, які можуть бути застосовані для дослідження проблеми, та обґрунтування вибору методів, які будуть використані саме в кваліфікаційній роботі бакалавра, включаючи як методи загальнонаукові, так і методи емпіричного дослідження проблеми, аж до аналізу інструментарію (соціологічні анкети, психологічні тести, контент-аналіз тощо).
3. Всебічне вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її

типового стану, типових недоліків і труднощів, їх причин, типових рис передового досвіду з вирішення досліджуваної проблеми. Таке вивчення дає змогу уточнити, перевірити ті дані, які опубліковані в спеціальній літературі, періодичних виданнях, підняти їх з рівня думок окремих авторів на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження процесу в даному напрямку.

4. Обґрунтування необхідної системи заходів для вирішення даної проблеми, яке, з одного боку, спирається на теоретичні дані, отримані автором у процесі вирішення першого завдання свого дослідження, а з другого - на матеріали результатів емпіричних досліджень, тобто на дані вирішення другого завдання дослідження. Обґрунтування системи заходів практично збігається з конкретизацією гіпотези дослідження.

5. Емпірична перевірка запропонованої системи заходів з точки зору відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально можливих у відповідних умовах результатів вирішення цієї проблеми при певних затратах часу і зусиль. Таке завдання може ставитись автором лише за умови його фактичної необхідності, а також наявності усіх необхідних умов його реалізації.

6. Розробка рекомендацій та пропозицій щодо використання отриманих автором результатів дослідження на практиці.

Звичайно, коло завдань дослідження залежить від можливостей самого дослідника, рівня його фахової підготовки і попереднього досвіду наукової роботи, наявності часу та матеріально-технічного забезпечення.

Всі ці, а також багато інших чинників повинні враховувати студент та його науковий керівник при формулюванні завдань дослідження в рамках кваліфікаційної роботи бакалавра.

III. **Третій етап** включає наукове одержання результатів та їх практичне значення. Потрібно подати відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання. Подати відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації, як їх використати.

IV. Четвертий етап включає розробку програми теоретичного дослідження (у випадку теоретичної роботи), програми та методики емпіричного (якщо робота має теоретико-дослідницький характер) дослідження та його проведення.

Програма являє собою план, в якому вказані послідовність і зміст етапів дослідження.

Методика емпіричного дослідження містить опис методів, систему прийомів, які будуть використані для дослідження. Вона відповідає на запитання: як, в який спосіб проводити дослідження?

Правильно обрана методика є запорукою успішного виконання дослідження, непродумана – призводить до помилок, внаслідок яких нагромаджується багато безсистемно зібраного матеріалу, що не дає змоги зробити якісь висновки.

Важливо відзначити, що методи дослідження підбираються з урахуванням специфіки завдань, які поставив перед собою дослідник, а не просто перелічуються всі відомі методи тієї чи іншої галузі науки. Метод значною мірою визначає і результативність дослідження, форми організації роботи, загальну методологічну орієнтацію автора. Метод можна розглядати як певний систематизований комплекс прийомів, які застосовує дослідник для досягнення мети і завдань дослідження.

V. П'ятий етап включає обробку та аналіз результатів емпіричного дослідження, яке проводилося згідно з розробленою програмою і методикою, а також формулювання висновків і рекомендацій за результатами дослідження.

VI. Шостий етап – літературне оформлення роботи і підготовка до захисту.

Проведена студентом широка аналітична робота (згідно з викладеними вище рекомендаціями) дає йому змогу приступити до складання розгорнутого плану-конспекту наукової роботи, який у стислому узагальненому вигляді відтворює основний зміст її складових частин - вступу, назви і змісту розділів та підрозділів, висновків. Після погодження плану-конспекту з керівником автор приступає до практичної роботи над реалізацією плану.

VII. Сьомий етап

Закінчена кваліфікаційна робота підлягає перевірці на наявність/відсутність плагіату і, за його відсутності, попередньому захисту в установлені випусковою кафедрою терміни, нормо-контролю, та зовнішньому рецензуванню, за результатами яких вона допускається (або не допускається) до основного захисту.

Нормо-контроль якості виконання кваліфікаційних робіт призначений для перевірки правильності її оформлення і проводиться відповідальною особою випускової кафедри в період подання до захисту. При його проведенні враховують:

- відповідність назви роботи наказу із закріплення теми;
- дотримання технічних вимог до оформлення кваліфікаційної роботи;
- дотримання вимог до структури кваліфікаційної роботи;
- ідентичність назв розділів і підрозділів у змісті та в тексті кваліфікаційної роботи;
- наявність рецензії при потребі;
- наявність протоколу допуску кваліфікаційної роботи до захисту і висновку Етичної Комісії про наявність академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації у кваліфікаційної роботи;
- наявність електронного варіанту роботи та її презентації.

Зауважимо, що електронний варіант кваліфікаційної роботи повинен бути повністю ідентичним за змістом роботі на паперовому носії, який оформлюється одним файлом у форматі *.docs, де назвою файлу є прізвище автора, подане в транскрипції літерами латинського алфавіту, наприклад, Ivanchuk.docs. Разом з електронним варіантом кваліфікаційної роботи подається електронний варіант авторської довідки.

Якщо кваліфікаційна робота відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, а також вимогам академічної доброчесності, успішно пройшла попередній захист, завідувач випускової кафедри робить на титульному аркуші відповідну відмітку.

Кваліфікаційну роботу, яка несвоєчасно потрапила на кафедру або не

відповідає встановленим вимогам, до захисту не допускають. До захисту також не допускають роботи здобувачів, які не виконали навчальну програму і на момент подання кваліфікаційної роботи до захисту мають академічну заборгованість.

Завершена і перевірена науковим керівником кваліфікаційна робота підлягає рецензуванню. Рецензент має бути визнаним фахівцем тієї галузі, в межах якої виконувалось дослідження, мати науковий ступінь. Допускається внутрішнє рецензування співробітниками ЗВО, що не працюють на випусковій кафедрі, на якій виконується дослідження. Для ознайомлення з кваліфікаційною роботою і підготовки рецензії рецензенту виділяється до 7 днів.

Бібліографічний пошук

Для складання бібліографії за темою наукової роботи студент використовує наявні в бібліотеках систематичні каталоги, в яких назви творів розташовані за галузями знань; алфавітні каталоги, в яких картки на книжки розташовані в алфавітному порядку прізвищ авторів; предметні каталоги, що містять назви творів з конкретних проблем і спеціальностей; а також різноманітні бібліографічні довідникові видання (покажчики по окремих темах і розділах), виноски і посилання в підручниках, монографіях, енциклопедичних словниках, періодичній літературі та ін. Треба починати з книг, згодом – статті, спочатку вітчизняні джерела, а потім – іноземну літературу. Для підбору періодичної літератури слід звернутися до покажчиків статей, опублікованих протягом календарного року і розміщених у кінці останнього номера журналу за кожен рік видання.

Складений студентом список використаних джерел, необхідних для вивчення при виконанні кваліфікаційної роботи бакалавра, погоджується з керівником.

Керуючись складеним списком літературних джерел, студент приступає до їх вивчення. У бібліографічні картки вносяться короткі анотації, в яких відзначаються основні питання, викладені у книзі або статті, та висновки. Після попереднього ознайомлення з літературою і складанням студентом особистої

невеликої бібліографічної картотеки за темою слід приступати до глибшого їх опрацювання на основі повторного читання.

З допомогою керівника студент визначає послідовність ґрунтовного вивчення літератури. При повторному читанні виділяються та усвідомлюються головні думки й основні положення, висунуті автором книги або статті, проводиться їх аналіз.

Читаючи наукові праці, студент навчається правильно їх занотовувати, що згодом дасть можливість використовувати цей матеріал і в подальшій творчій роботі. Передусім потрібно оформлювати прочитані роботи на спеціальних картках. Найчастіше з цією метою використовують каталожні або самостійно виготовлені картки однакового розміру (12,5x7,25 см). На одному боці записується прізвище та ініціали автора, назва роботи, а також час і місце її видання та обсяг у сторінках (на картці, як і потім у списку використаних джерел, зазначається, від котрої сторінки надрукована стаття або скільки сторінок має книга).

На зворотному боці картки стисло записується все, що зацікавило студента в прочитаній праці. При цьому завжди потрібно залишати невеличке поле, на якому потім можна робити додаткові помітки.

Якщо в книзі або статті є багато цікавого матеріалу і весь він не може вміститись на картці, тоді на ній слід записати лише назви питань, які поставлені в цій праці, і посилатися на спеціальний зошит, в якому робляться більш докладні записи. Це значить, що про дану роботу докладно написано в зошиті №1 на С. 15. Коли один зошит буде списаний, береться другий і т. ін. Таким чином, у студента збереться багато карток та кілька зошитів із записами всього важливого з прочитаних робіт або робиться ксерокопія подібного матеріалу, що й стане йому в пригоді при написанні будь-якої іншої роботи.

Це, звичайно, не означає, що не буде потреби перечитувати (і не один раз) раніше прочитані і коротко законспектовані праці. Навпаки, після того, як студент прочитав якусь працю, припустимо, на 3-ому році навчання, а потім звернеться до неї на 5-ому році, то, читаючи її знову, він знайде в ній значно більше матеріалу, ніж при першому читанні. Тоді цю працю доведеться ще раз

законспектувати в спеціальному зошиті, а на другій сторінці картки знову зробити відповідне посилання, або внести додаткові записи в попередні зошити на зворотних сторінках.

Нарешті, після того, як буде записана прочитана праця на картці (або на картці і в зошиті), варто занотувати все те, що безпосередньо стосується теми наукової роботи. Це слід робити на окремих аркушах паперу, залишаючи поля. Причому запис треба вести так, щоб його можна було потім (після відповідної літературної правки при оформленні роботи) включити до розділу, в якому дається огляд літератури.

ЧАСТИНА II. ОСОБЛИВІ ВИМОГИ ДО ТЕКСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Загальні положення

1. Назва роботи повинна бути, по можливості, короткою, (відповідати обраній темі та суті вирішеної наукової проблеми (завдання), вказувати на мету дослідження і його завершеність.
2. При написанні роботи обов'язково посилатися на авторів і літературу, з якої запозичені матеріали або окремі результати. Використання в роботі запозиченого матеріалу без посилання на автора та літературу враховуються при допущенні роботи до захисту та визначенні її оцінки.
3. У роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.
4. Кваліфікаційну роботу бакалавра на захист подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису, переплетом. Друкована кваліфікаційна робота бакалавра на попередній захист здається у папці на зав'язках.
5. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна містити рецензію заповнену рецензентом затвердженим наказом по кафедрі та відгук наукового керівника. Бланки титульного аркуша кваліфікаційної роботи бакалавра, завдання, відгуку та рецензії беруться на кафедрі (сайті кафедри) згідно освітньо- кваліфікаційного рівня.

Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра

Оформлення роботи проводиться в друкованому (комп'ютерний текст) вигляді. Текст роботи повинен бути вчитаний як студентом, так і науковим керівником. Не вчитаний текст з лексичними та орфографічними помилками є явищем неприпустимим.

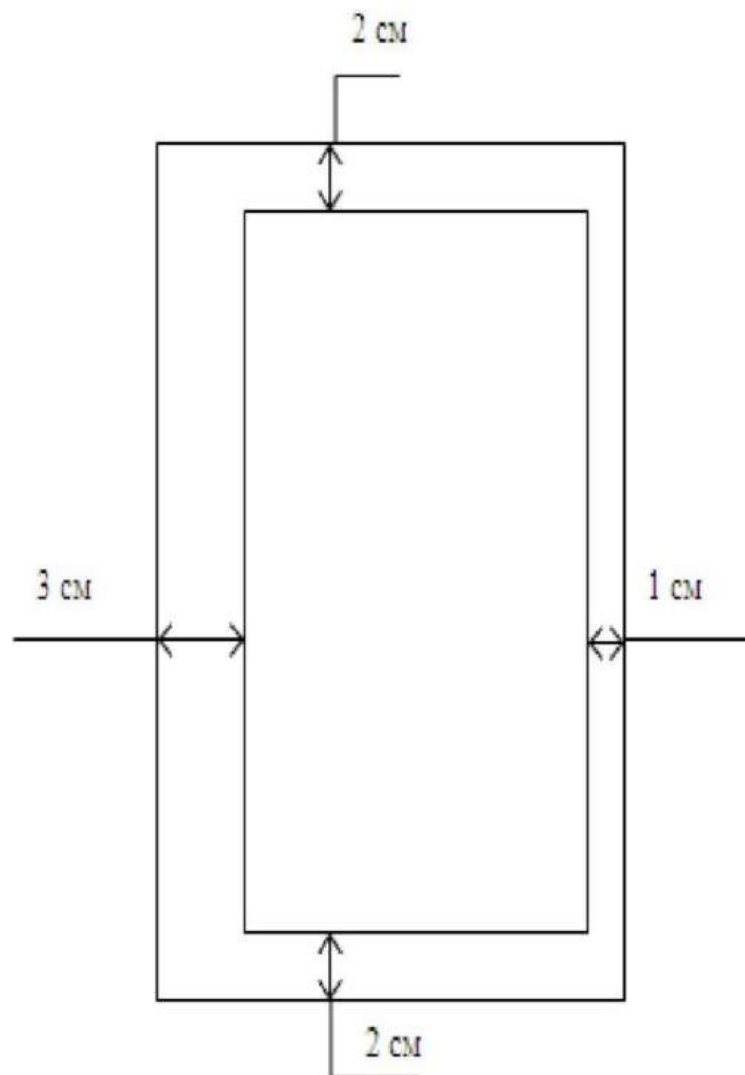
Робота оформлюється з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм).

Вимоги до комп'ютерного набору кваліфікаційної роботи бакалавра:

- текстовий редактор - WORD;

- гарнітура шрифту - Times New Roman;
- кегль шрифту (розмір) - 14;
- накреслення - звичайний;
- міжрядковий інтервал - полуторний (1,5);
- абзац - 1,25 см;
- розташування тексту роботи - вирівнювання по ширині;
- кількість символів у рядку - не менше 60;
- кількість рядків на сторінці - до 30;
- міжрядковий інтервал між назвою розділу і підрозділу повинен дорівнювати 2 інтервалам;
- міжрядковий інтервал між заголовком (назвою розділу чи підрозділу) і текстом повинна дорівнювати 1 інтервалу.

Приклад загального оформлення параметрів сторінки дослідницької роботи:

Форма титульного аркуша має єдиний загальноузівський стандарт і виконується згідно зі зразками титульного аркуша (Додаток А). Титульний аркуш кваліфікаційної роботи бакалавра заповнюється від руки.

Всі заголовки у ЗМІСТІ починаються з великої літери без крапки в кінці. Останнє слово кожного заголовка з'єднують крапками з відповідним номером сторінки у правому стовпчику змісту. Назви структурних частин в змісті виконуються шрифтом - 14 звичайний. Приклад оформлення змісту наведено у Додатку В.

В тексті дослідницької роботи заголовки структурних частин **ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ** друкують великими літерами симетрично до тексту (шрифт - 14 напівжирний), заголовки центрується, без відступу на абзац. Кожну структурну частину починають з нової сторінки. Назву розділу розташовують в тому ж рядку після слова **РОЗДІЛ**. Приклад оформлення розділів та підрозділів наведено у Додатку Е.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами, крім першої - великої, з абзацного відступу, шрифт 14 - напівжирний. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Перенос слів у заголовках, як і підкреслення заголовків не допускається.

Не допускається розташування назви підрозділу внизу сторінки, якщо після неї не вміщується мінімум два рядки. В такому випадку назву підрозділу разом з текстом краще розташовувати на новій сторінці, навіть якщо на попередній залишилось вільне місце.

В тексті дослідницької роботи дозволяється виділяти важливий текст накресленням - жирний, *курсив*, або *напівжирний курсив*, але в жодному разі - по-іншому з використанням інших шрифтів. Однаковий текст за напрямком виділяють однаково, наприклад - розкриття категоріального апарату тощо (Додаток Д).

Якщо в роботі використовують список або будь-який перелік даних, то його необхідно виконувати відповідно до стандартних зразків, що містяться на панелі інструментів - формат - список - вибір варіанта списку. Якщо робота

потребує зазначення декілька списків, то вони виконуються однаково. Тільки в тому випадку, коли один пункт списку підрозділяється на інші, допустимо використовувати інше маркування. В такому випадку бажано використовувати спочатку нумерацію, а потім маркування (Додаток Ж).

Перед початком списку слід зазначати, що саме буде в ньому викладено. У разі використання нумерованого списку з крапкою, кожний пункт списку починається з великої літери. Якщо пункт оформлюється як речення, то наприкінці його ставиться крапка. У разі маркованого списку - перше слово пункту пишеться з малої літери, а наприкінці ставиться знак «;».

Маркування або номер пункту списку повинен розташовуватись як абзац (1,25 см). Розташування наступного рядка - згідно з вимогами до тексту (Додаток Ж).

Не допускається використання арабської нумерації з дужкою: наприклад, «1), 2).».

В кваліфікаційній роботі бакалавра використання ініціалів дослідників прийнято за європейською системою – ім'я та прізвище (І. Міль, О. Царенко). Обов'язково потрібно стежити за тим, щоб при використанні прізвищ та імен зарубіжних вчених або їх ініціалів, був зроблений переклад згідно з українським правописом.

В роботі часто зазначаються прізвище та ім'я авторів концепцій, дослідників. Їх можливо зазначати кількома варіантами (але потрібно обрати один варіант і дотримуватись його протягом всієї роботи), а саме:

- Ч. Кулі, І. Міль, Р. Парк, Дж. Мід (з пробілом між ім'ям та прізвищем у згадуванні іноземних дослідників);
- або Кулі Ч., Міль І., Парк Р., Мід Дж. (з пробілом між прізвищем та ім'ям іноземних дослідників);
- або М. Йорданський, Г. Нестеренко, О. Царенко (вітчизняні дослідники з пробілом між прізвищем та ім'ям);
- або Йорданський М., Нестеренко Г., Царенко О. (вітчизняні дослідники з пробілом між прізвищем та ім'ям).

Нумерація

Нумерацію сторінок розділів, підрозділів, додатків (рисунок, таблиці тощо) подають арабськими цифрами без знака № у правому верхньому (нижньому) куті:

2,3,4,5,6,7.. Крпка після номера сторінки не ставиться. Першою сторінкою дослідницької роботи є титульний аркуш (пояснювальна записка), другою - завдання на дипломний проект (роботу), які включають до загальної нумерації сторінок, не проставляючи їхнього номера. Наступні сторінки нумерують у правому верхньому (нижньому) куті сторінки без крапки в кінці. Нумерація аркушів починається з цифри «3». У нумерацію входять всі аркуші, не враховуючи **ДОДАТКИ**.

Такі структурні частини дослідницької роботи як **ЗМІСТ, ВСТУП, Висновок до розділу I, ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ** не мають порядкових номерів. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: **I. ВСТУП** або **VI. ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ**. Номер розділу ставлять після слова «**РОЗДІЛ**», після номера ставлять крапку, потім в тому ж рядку друкують заголовок розділу. Розділи повинні мати наскрізну нумерацію у межах всієї роботи і нумеруватись римськими цифрами з крапкою в кінці.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу арабськими цифрами. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку друкують заголовок підрозділу. Приклад оформлення нумерації розділів та підрозділів наведено у Додатку Е.

Ілюстрації

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок

або креслення, розміри яких більші формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у **ДОДАТКАХ**.

Ілюстрації позначають словом «*Рис.*» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у **ДОДАТКАХ**.

Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими та наприкінці ставиться крапка. Наприклад:

“*Рис. 1.2.*” (другий рисунок першого розділу).

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації, в кінці назви ілюстрації крапку не ставлять. Назву друкують маленькими літерами, крім першої - великої, шрифт 14 звичайний, курсив, відцентровано. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст), які розміщують послідовно під ілюстрацією.

Ілюстрацію розміщують після першого згадування про неї в тексті. В тексті повинна бути вказівка на ілюстрацію. Наприклад, «статистичні дані наведені на рисунку 3.2.» або (див. рис. 3.2.).

Обов'язково після розміщення ілюстрації має бути словесний опис даних відображених в ілюстрації.

Між текстом - ілюстрацією - підписом ілюстрації - текстом повинно бути по 1 інтервалу (Додаток 3).

Однотипні ілюстрації у роботі мають бути виконані в єдиному стилі.

Ілюстрації у вигляді схем не повинні повторювати матеріалу основного тексту або містити зайву інформацію.

Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у **ДОДАТКАХ**) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2.» (друга таблиця першого розділу). Якщо у роботі одна таблиця, її нумерують за загальними

правилами.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують під словом «Таблиця» над самою таблицею і друкують починаючи з великої літери (центровано, шрифт - 14 напівжирний). Назву не підкреслюють, в кінці назви крапка не ставиться. Приклад побудови таблиці - Додаток К.

Заголовки колонок повинні починатися з великих літер, підзаголовки - з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті. В тексті повинна бути вказівка на таблицю. Наприклад, «статистичні дані наведені в таблиці 4.2.» або (див. табл. 4.2.). Таблицю розміщують таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Не дозволяється розміщення вказівки «Таблиця 3.2.» та її назви на одній сторінці, а саму таблицю на іншій. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку. При перенесенні таблиці на наступну (і подальші) сторінки назву вміщують тільки над її частиною на першій сторінці. Якщо рядки або колонки таблиці виходять за формат сторінки, то на другій сторінці вказують нумерацію колонок даної таблиці. Слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2.».

Дозволяється назви колонки таблиці виділяти жирним шрифтом. Текст в рядках розміщується по ширині, або по середині з малої літери. Шрифт у графах - 14 звичайний, міжрядковий інтервал - одинарний, якщо ж текст задовгий, дозволяється використовувати шрифт меншого розміру, але не менше ніж 11.

Примітки до тексту таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах одної сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1.. ..

2.. ..

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Обов'язково після розміщення таблиці має бути словесний опис даних відображених в таблиці.

Посилання

При написанні роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати досліджень, дані з яких наводяться в роботі. А також на наукові дослідження, на матеріалах яких розроблюються проблеми, що вивчаються у роботі. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Якщо використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді у посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в роботі.

В кваліфікаційній роботі бакалавра необхідно використовувати кінцеві посилання на літературу, які можна здійснювати через зазначення в квадратних дужках їх номери у списку використаних джерел та вказувати сторінки, на які йде посилання.

Приклад:

- Цитата в тексті: «...щорічно в Україні виїжджають близько 5 тис. осіб за кордон у пошуках кращої долі...» [17, с. 20-21]. 17 - номер у списку використаних джерел, 20-21 - сторінки.

Відповідне подання у списку використаних джерел:

17. Рубінштейн С.Л. Про розробку концепції психічного розвитку / Психологія та педагогіка. 1995., № 2. С. 12-35.

- Якщо необхідно посилання на декілька публікацій, то їх необхідно оформляти в посиланні, використовуючи знак «;». Наприклад: цитата в тексті «...проблема лідерства аналізується в працях К. Левіна, В. Петровського, Б. Паригіна» [12; 14; 25].

- Посилання на ілюстрації кваліфікаційної роботи бакалавра вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: див. рис. 1.2.

- На всі таблиці кваліфікаційної роботи бакалавра повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено - наприклад: в табл. 1.2.

- У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: див. табл. 1.3.

Оформлення списку використаних джерел

Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць. Приклади оформлення списку використаних джерел подано у Додатку М. Складання списку повинно йти в алфавітному порядку. У випадку, коли в роботі використовується кілька праць одного автора, враховується принцип хронології, тобто за роком видавання. Література у списку зазначається мовою оригіналу, тобто тією мовою якою вона написана (українською, російською, англійською тощо).

Кожне джерело містить: прізвище й ініціали автора, назву, місто, назву видавництва, рік, кількість сторінок.

Місце видання пишуться повністю: Запоріжжя, Донецьк, Львів, Відень тощо. Для книги вказується загальна кількість сторінок. Для частини книги чи статті - вказується номери сторінки на яких починається і закінчується стаття.

Назва **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ** розташовується посередині без двокрапок - симетрично тексту (Додаток М).

Зразок оформлення бібліографічних даних у списку використаних джерел та оформлення бібліографічних посилань на електронні версії публікацій та електронні видання з інтернету подано у Додатку Л.

Додатки

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках і розміщують їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний такий Додаток починають з нової сторінки. Їм дають заголовки, надруковані вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки (шрифт - 14 звичайний). З правої сторони рядка над заголовком малими літерами з першої великої літери друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає Додаток без крапки в кінці.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, И, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, «Додаток А», «Додаток Б» тощо.

Обов'язки наукового керівника

При виконанні кваліфікаційних робіт обов'язки наукового керівника полягають насамперед у визначенні актуальної наукової теми дослідження, наданні порад щодо реалізації наукової концепції, допомога у складанні змісту та розробці плану виконання кваліфікації роботи бакалавра, рекомендації з питань добору літератури, проведення емпіричного дослідження та поетапного написання кваліфікаційної роботи від чернетки до чистового варіанту.

Порядок захисту робіт

Основні документи, що представляються на захист

Повністю підготовлена до захисту дослідницька робота подається науковому керівникові, який ще раз проглядає таку роботу в цілому.

На захист кваліфікаційної роботи бакалавра студент повинен мати готову й перевірену науковим керівником роботу у друкованому вигляді (зшити твердою палітуркою) та в електронному вигляді файла Word, структура якого повністю відповідає друкованому варіанту надсилається на ел. пошту науковому керівнику для подальшої перевірки на плагіат).

На передній сторінці палітурки з внутрішнього боку має бути вклеєна кишенька формату А5 (в нижній частині сторінки) куди вкладається відгук

наукового керівника на кваліфікаційну роботу бакалавра та рецензія на кваліфікаційну роботу бакалавра рецензента.

Кваліфікаційна робота бакалавра допускається до захисту за рішенням наукового керівника, завідувача випускової кафедри та комісії викладачів на попередньому захисті кваліфікаційної роботи.

Основним документом, який готується до захисту студентом, що зачитується або переказується на засіданні, є конспект доповіді та презентація результатів дослідження мультимедійними засобами.

Підготовка до виступу на захисті

Перше і найголовніше, з чого починається підготовка до захисту кваліфікаційної роботи бакалавра – це розробка виступу за результатами дослідження у формі усної доповіді, яка покликана розкрити сутність, теоретичне й практичне значення результатів проведеної роботи.

У структурному відношенні доповідь можна поділити на чотири частини, які складаються із рубрик, кожна з яких являє собою самостійний смисловий блок, хоча в цілому вони логічно взаємопов'язані і представляють єдність, яка сукупно характеризує зміст проведеного дослідження.

Перша частина доповіді віддзеркалює **ВСТУП** роботи: ті смислові аспекти, відповідно до яких дається опис наукової проблеми, а також формулювання мети роботи й робочу гіпотезу, яку перевіряв дослідник. Тут же необхідно вказати методи, назвати методологію за допомогою яких одержано фактичний матеріал робіт, а також охарактеризувати її склад і загальну структуру.

Далі, в другій (найбільшій за обсягом) частині розкривається у послідовності, встановленій логікою проведеного дослідження, кожен розділ роботи. При цьому особливу увагу слід звернути на експериментальне дослідження та підсумкові результати. Відзначаються також критичні зіставлення та оцінки.

Потім представляються загальні висновки (які отримані в результаті роботи), не повторюючи більш часткові узагальнення, зроблені при

характеристиці розділів основної частини, і зібрати воедино основні рекомендації.

До тексту доповіді можуть бути додані додаткові матеріали (схеми, таблиці, графіки, діаграми і т.д.), які необхідні для доказів висунутих положень, зроблених висновків і запропонованих рекомендацій.

Відповіді мають бути короткими, чіткими й добре аргументованими. Якщо можливі посилання на тексти робіт, то їх слід робити. Це надає відповідям найбільшої переконливості, аргументованості й водночас дає змогу підкреслити достовірність наведеного дослідження.

При підготовці до захисту бажано ще раз уважно перегорнути весь текст роботи, зробити помітки на сторінках, вкласти у потрібні місця закладки. Особливу увагу слід звернути на аналітичні таблиці, графіки та схеми, що містять у собі в наочній і концентрованій формі найбільш значущі результати роботи. Частина таких матеріалів бажано підготувати для ілюстрації у аудиторії проведення захисту. Вони оформлюються таким чином, щоб студент міг демонструвати їх без особливих ускладнень і вони були доступні всім присутнім у залі. Перевірити технічну можливість відображення презентації (рекомендовано PowerPoint).

Тривалість доповіді - 5-7 хвилин.

Вимоги до мультимедійних презентацій

На захист кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно підготувати мультимедійну презентацію з висвітленням основних питань досліджуваної проблеми та ключових понять. Презентація має містити 10-12 слайдів. В ній вказується назва кваліфікаційної роботи бакалавра, визначення ключових понять, мета роботи, завдання, предмет та об'єкт дослідження, наукова новизна, експериментальна база проведення дослідження, аналіз отриманих результатів та висновки.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи бакалавра

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

(повна назва факультету)

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

(назва освітнього ступеня)

на тему: _____

Виконав(ла): студент(ка) _____ курсу, групи _____
спеціальності _____

(шифр і назва спеціальності)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Нормоконтроль

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Рецензент

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Тернопіль

20__

*Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи бакалавра***ЗМІСТ**

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ	8
1.1.Розвиток інтелектуальної сфери особистості.....	8
1.2.Психологічна характеристика та стадії розвитку інтелектуальної сфери молодших школярів	15
1.3.Специфіка порушень інтелектуальної сфери особистості.....	4821
Висновок до розділу I	25
РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРУШЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ..	4928
2.1.Етапи проведеного дослідження та характеристика вибірки досліджуваних.....	28
2.2.Характеристика основних методик дослідження	34
2.3.Аналіз отриманих результатів	38
Висновок до розділу II.....	41
РОЗДІЛ III. ПСИХОКОРЕКЦІЙНА ДОПОМОГА МОЛОДШИМ ШКОЛЯРАМ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ	42
3.1.Психокорекційна розвивальна програма порушень інтелектуальної сфери учнів молодших класів	42
3.2.Аналіз отриманих результатів формувального експерименту.....	47
3.3.Психологічні рекомендації розвитку та навчання молодших школярів з порушенням інтелектуальної сфери.....	50
Висновок до розділу III.....	53
РОЗДІЛ IV. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ .	55
4.1.Безпека життєдіяльності - важливий чинник сталого людського розвитку	55
4.2.Соціально-економічне значення охорони праці	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	65

Зразок оформлення тексту різними шрифтами

Кваліфікаційна робота бакалавра на тему: «Психологічне становлення соціометричного статусу школяра в учнівському колективі»

ВСТУП

Актуальність теми. Українська новітня система освіти постійно змінює вдосконалює освітню парадигму, здійснює активний пошук шляхів, створення новітніх напрямів та технологій, методик навчального і виховного процесів. Чіткою ознакою сучасності є трансформація та вдосконалення наявного змісту освіти на кожному її рівні. Постійно відбувається зміна, вдосконалення нормативно-законодавчої бази, проводиться гуманізація взаємовідносин в освітньому середовищі і відповідно виникає потреба в черговому вдосконаленні навчального процесу, виховного і розвитку дітей які мають особливі освітні потреби (ООП), одне з визначальних місць серед яких посідають діти з порушеннями інтелектуальної сфери – мають різний ступінь тяжкості розумової відсталості. Це зумовлено стійкою тенденцією розповсюдження новітніх різновидів поєднання порушень на фоні, або й в багатоманітті інтелектуальних порушень, вагомим зростанням кількості дітей із даними порушеннями в закладах спеціальної освіти і інклюзивної (Н. Андрійчук, Ю. Богінська, В. Бондар, Ю. Волчелюк, І. Дмитрієва, А. Колупаєва, С. Миронова, Ю. Найда, В. Синьов, Н. Софій, М. Супрун, М. Таланчук, В. Тищенко, Т. Швалюк, А. Шевцов, Д. Шульженко, Р. Штутте та ін.).

В усі часи розвитку суспільства була актуальна проблема розумового розвитку дітей і відповідно вимагала постійних досліджень у науковців. Зумовлено це постійним збільшенням вимог до всієї системи освіти, яка потребує зосередження уваги на ключових проблемах навчання, а саме, особистісного розвитку учня, його беззаперечного прогресу та успіху у навчанні, максимальній реалізації його потенціалу. В сучасному суспільстві виникає потреба у всебічно розвиненій особистості, якій притаманна гнучкість та

оригінальність мислення, самостійність, ініціативність, спроможність протягом всього життя працювати та навчатись.

Дуже важливим етапом у формуванні в учнів інтелектуальних вмінь постає початкова школа, протягом якого закладаються засади подальшої освіти, вміння вчитися та розвитку людини. Відповідно це потребує спеціально організованого процесу навчання та виховання молодших школярів з врахуванням природної дитячої допитливості та адекватним розвитком її пізнавальних процесів, здібностей.

Дослідження які були проведенні останніми роками підкреслюють тривожну тенденцію збільшення числа дітей з ООП (особливими освітніми потребами) в яких спостерігаються відхилення у фізичному та психічному здоров'ї. Ці відхилення виникають під дією різних факторів: біологічних, екологічних, соціальних, психологічних, а також їх сукупністю в різноманітному поєднанні.

Зростаюче громадське занепокоєння за стан та обстановку в школі дітей з особливостями психічного розвитку, підкреслення потреби в посиленні психолого-педагогічного впливу на збереження психічного та фізичного здоров'я, поліпшення його ставлять одним з позачергових завдань обґрунтованого створення адекватної системи навчання та виховання цих дітей у школі.

Перед науковцями психологами, педагогами, дефектологами вже давно гостро постала проблема порушень інтелектуальної сфери молодших школярів. Як діагностувати та корегувати ці порушення першими почали досліджувати дефектологи, зокрема Н. Бастун, В. Бельтюков, І. Бех, Т. Вісковатова, Л. Виготський, Т. Власова, Б. Зейгарник, Т. Ілляшенко, К. Лебединський, Р. Левіна, В. Лубовський, І. Марковська, М. Певзнер, Т. Сак, В. Синьов, С. Тарасюк, Н. Ципіна, Н. Шматко та інші.

В межах загального психолого-педагогічного напрямку цю проблему вивчали такі науковці як Т. Андрющенко, В. Безпалько, А. Богуш, С. Гончаренко, Т. Карабанова, Н. Максимова, Є. Мілютіна, Л. Носкова, В. Піскун, О. Пехота, В. Ямницький та інші, розробку методів компенсуючого навчання проводили Г.

Кумаріна, А. Маркова, Є. Мастюкова та інші, К. Корольова, М. Раттер та інші вели пошук засобів реабілітації інтелектуальної працездатності дітей.

І. Агафонова, Г. Балл, М. Безруких, І. Бех, С. Громбах, П. Горностаї, І. Дубровіна, Н. Коцур, В. Степанов, Т. Титаренко, А. Фурман та інші вивчаючи психологічну готовність дитини до школи, певні труднощі навчання у школі також акцентували увагу на дослідженні методів корекції порушень психічного розвитку у періоді дитинства.

Останні дослідження акцентують увагу на вивченні питань психокорекційної роботи з дітьми у яких є порушення психічного розвитку враховуючи умови постчорнобильської катастрофи (Ж. Вірна, Т. Завадська, Л. Засекіна, О. Киричук, Ж. Ламбуцька, М. Чепа та інші). І. Зязюн, О. Куц, В. Моляко, С. Савдальов, М. Скок, С. Семенова у своїх дослідженнях підкреслюють організаційно-методичну основу важливості фізкультурно-оздоровчих вправ для дітей котрі проживають в зонах підвищеної радіації.

О. Богініч, Г. Касаткіна, О. Лісова, Н. Фоміна у своїх працях розглядають роль фізичних вправ різноманітного спрямовання у розвитку поєднуючи рухову діяльність і психіку дошкільників та молодших школярів. Цікавими є дослідження, які акцентують увагу на ролі психомоторики в покращенні інтелектуальної діяльності дітей (І. Агафонова, Є. Балашова, А. Пивовар, В. Клименко, Л. Козіброда, Н. Корсакова, Ю. Мікадзе, П. Неділько, Т. Павлюк, С. Присяжнюк).

Діти з порушеннями інтелектуальної сфери є найчисельнішою групою серед потребуючих ООП (особливих освітніх потреб). Вони великою мірою складають контингент учнів, переважно початкової школи, котрі є не встигаючими в навчально-виховному процесі.

Тому своєчасна психологічна корекція цих особливостей в розвитку дітей дозволяє одночасно розв'язати проблему шкільного невстигання та попередження правопорушень учнів. Багато науковців надають дані статистики які дозволяють стверджувати, що більше половини неповнолітніх учнів правопорушників характеризуються зниженим рівнем інтелектуального розвитку. Науковці вказують на причини досить очевидного взаємозв'язку:

маючи труднощі у навчанні дитині важко знайти своє місце у школі, вона починає шукати його на вулиці, прагне самоствердження і знаходить його в асоціалній поведінці.

Досить складною особливістю, що характеризує розвиток дитини є інтелектуальні порушення. Вони виступають системним порушенням пізнавальної діяльності дитини та мають зворотній та незворотній характер. Зворотнім порушенням є затримка психічного розвитку (ЗПР), а незворотнім – олігофренія. Однією з першопричин появи цих інтелектуальних порушень постає органічне ураження головного мозку, а саме кори, яке носить непрогресуючий характер і тому діти з даними порушеннями здатні до пізнавального розвитку, однак з великими труднощами та поступово. Тому ця особливість дитини дає можливість її розвитку та життя в суспільстві з власними перспективами.

Найчастіше питання розвитку та соціальної адаптації дітей які мають порушення інтелектуальної сфери вирішуються за допомогою виховання та навчання, і залежать від них. Такі діти спроможні в межах своїх можливостей опанувати програму і розвиватися. Їм під силу навчитися розуміти та здійснювати елементарні практичні доручення. Однак їм потрібно більше часу, докласти більше зусиль (допомога дорослого) ніж іншим дітям.

Вивчення особливостей проведення корекційної роботи саме з учнями початкової школи з порушеннями інтелектуальної сфери дозволить ефективніше та швидше надавати психологічну допомогу даній категорії дітей та мінімізувати (нейтралізувати) негативні зміни особистості.

Мета дослідження: вивчити специфіку психокорекційної допомоги учням молодшого шкільного віку які мають порушення інтелектуальної сфери та застосовувати отримані результати для уникнення негативних змін особистості даної категорії школярів.

Згідно з метою нашого дослідження запропоновано такі **завдання:**

1. Зробити теоретичний та методологічний аналіз літератури та наукових джерел щодо проблеми особливостей проведення психокорекції з учнями початкової школи які мають порушення інтелектуальної сфери.

2. Здійснити підбір вибірки та провести експериментальне дослідження особливостей проведення психокорекції з молодшими школярами які мають порушення інтелектуальної сфери.

3. Встановити ефективність застосування психокорекційної програми для опанування навчальної програми та інтелектуального розвитку молодших школярів які мають порушення інтелектуальної сфери.

4. Запропонувати психологічні рекомендації батькам та вчителям щодо навчання і розвитку учнів початкової школи з порушеннями інтелектуальної сфери.

Об'єктом дослідження є молодші школярі в яких спостерігаються порушення інтелектуальної сфери.

Предметом дослідження є особливості проведення психокорекції з учнями початкової школи з порушеннями інтелектуальної сфери.

Гіпотеза дослідження: молодші школярі з порушеннями інтелектуальної сфери спроможні в межах своїх можливостей опанувати програму і розвиватися. Їм під силу навчитися розуміти та здійснювати елементарні практичні доручення. Однак їм потрібно більше часу, докласти більше зусиль (допомога дорослого) ніж іншим дітям та вчасно надана психокорекційна допомога.

Методи дослідження:

- теоретичні: аналіз, порівняння та узагальнення, систематизація, синтез, комплексної системи діагностики та корекції інтелектуальної сфери учнів молодших класів.
- емпіричні: клінічний аналіз, психолого-педагогічний аналіз, спостереження, аналіз бесід, опитування вчителів-логопедів, анкетування, методи математичної статистики, психолого-педагогічні експерименти, тестування.

Експериментальна база дослідження: дослідження проводилось в Тернопільській початковій школі № 3 до складу якої входить дошкільний підрозділ, респондентами виступили 18 учнів третього класу з порушеннями інтелектуальної сфери.

Теоретична і практична значимість роботи: в кваліфікаційній роботі розглянуто різні підходи до тлумачення поняття порушення інтелектуальної сфери, зокрема розглянуто порушення інтелектуального розвитку молодших школярів, експериментально доведено що молодші школярі з порушеннями інтелектуальної сфери спроможні в межах своїх можливостей опанувати програму і розвиватися. Однак вони потребують особливого підходу та певного часу. Запропоновано психологічні рекомендації розвитку та навчання молодших школярів з порушенням інтелектуальної сфери. Отриманні результати можна використовувати при роботі з даною категорією дітей.

Структура та обсяг роботи. Робота складається з вступу, чотирьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що налічує 74 найменування та 5 додатків. Робота викладена на 67 сторінках друкованого тексту, вміщує 14 таблиць та 9 рисунків.

Зразок оформлення розділів та підрозділів

Тема: «ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУ»

ВСТУП

Висвітлюється актуальність дослідження на сучасному етапі суспільно-економічного поступу, нагальність вивчення проблематики.

Поставлена проблема актуалізації залежності успішного професійного становлення від когнітивного розвитку особистості. Пояснюється, роль і значення інтелекту, який забезпечує раціональне, конструктивне, оригінальне, гнучке пристосування до умов динамічного суспільного розвитку, прискореного темпу технологічного прогресу.

Означено, які наукові розробки вже відомі.

Чітко визначені об'єкт, предмет, гіпотеза, завдання, методи дослідження.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ

1.1. Розвиток інтелектуальної сфери особистості

Поставлена проблематика неоднозначності трактувань поняття «інтелект». Описуються відомі підходи до трактування інтелекту: феноменологічний, генетичний, соціо-культурний, процесуально-діяльнісний, освітній, інформаційний, функціонально-рівневий, регулюючий.

1.2. Психологічна характеристика та стадії розвитку інтелектуальної сфери молодших школярів

Запропоновані основні теорії інтелекту: двофакторна теорія І. Спірмена, багатофакторна теорія Л. Терстоуна, теорія конкретного абстрактного інтелекту

Йенсена, теорія Р. Кеттелла про кристалізований та плинний інтелект, кубічна модель Дж. Гілфорда, модель ментального досвіду М. Холодної. Дана психологічна характеристика та стадії розвитку інтелектуальної сфери молодших школярів.

1.3. Специфіка порушень інтелектуальної сфери особистості

Висвітлено основні критерії типології інтелекту та відповідно його типи. Описано специфіку порушень інтелектуальної сфери особистості молодших школярів.

Висновок до розділу I

Текст висновку.

РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРУШЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

2.1. Етапи проведеного дослідження та характеристика вибірки досліджуваних

Описуються підходи до емпіричного вивчення інтелекту. Означується проблематика тестології. Подано принципи дослідження когнітивних ресурсів особистості. Описується з ким і де проводилось дослідження.

2.2. Характеристика основних методик дослідження

Для забезпечення виконання поставлених у нашому дослідженні завдань ми підібрали методики які найбільш точно та ефективно дозволять провести психологічну діагностику молодших школярів з порушеннями інтелектуальної сфери. Ці методики є валідними, надійними, апробованими, багато років використовуються практичними психологами для надання психологічної допомоги та дозволять нам перевірити ефективність нашої психокорекційної програми, а також дозволять довести або спростувати гіпотезу нашого дослідження.

Описуємо методики які використовували у дослідженні.

2.3. Аналіз отриманих результатів

Висвітлено результати діагностичних методик, які подані в таблицях, графіках та діаграмах. Згідно вибору стратегії пояснення отриманих даних здійснена кількісна (у відсотках) і якісна оцінка результатів від загального до конкретного. Детально пояснено результати дослідження. Здійснена порівняльна

характеристика індивідуальних та групових результатів. Встановлена кореляція між факторами, які досліджуються.

Висновок до розділу II

Текст висновку.

РОЗДІЛ III. ПСИХОКОРЕКЦІЙНА ДОПОМОГА МОЛОДШИМ ШКОЛЯРАМ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ

1.1. Психокорекційна розвивальна програма порушень інтелектуальної сфери учнів молодших класів

Опис програми

1.2. Аналіз отриманих результатів формувального експерименту

Висвітлення результатів

1.3. Психологічні рекомендації розвитку та навчання молодших школярів з порушенням інтелектуальної сфери

Опис запропонованих результатів

Висновок до розділу III

Текст висновку.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Стисло і лаконічно подано основні результати дослідження відповідно до завдань та етапів дослідження, про які описується у розділах та відповідних їм параграфах. Зазначається доведеність гіпотези.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Подано перелік монографічних джерел, підручників, журнальних статей, інтернет-ресурсів.

ДОДАТКИ

Додаток А

Запропоновано інструкції і бланки психодіагностичних методик, їх текстова частина, таблиці, графіки, стимульний матеріал.

Зразок оформлення списку

У даному експериментальному дослідженні рівня розвитку здібностей дітей шкільного віку ми апробували такі методики:

1. Тест-анкета для батьків запропонована А. Хааном і Г. Кафом.
2. Тест для батьків «не прогав вундеркінда».
3. Питальник Д. Льюїса.

Методика тестування поділена на 3 етапи:

- а) вибір тесту (зумовлений метою тестування та ступенем достовірності і надійності тесту);
- б) його проведення (обумовлюється інструкцією до тесту);
- в) інтерпретація результатів (визначається системою теоретичних припущень відносно предмету тестування).

За функціональною ознакою призначення тестів щодо предмету дослідження розрізняють:

- у тести інтелекту;
- у тести креативності;
- у тести досягнень;
- у критеріально орієнтовані;
- у особистісні тести.

Зразок оформлення рисунка

В структурі психологічної готовності до професійної діяльності різні науковці виділяють наступні компоненти: мотиваційний, орієнтовний, операційний, вольовий, оцінний, когнітивний, особистісний, психологічний, професійний та інші.

*Рис. 1.3. Компоненти психологічної готовності до діяльності за
А. А. Ростуновим*

А.А. Ростунов визначив, що психологічна готовність студентів до трудової діяльності містить у собі такі компоненти: спрямованість особистості; досвід, знання, навички; набір задатків та здібностей.

Увага! Після кожного рисунка обов'язково має бути опис інформації відображеної на рисунку

Зразок оформлення таблиці

Таблиця 2.1.

**Порівняння поглядів дослідників-психологів щодо компонентного складу
поняття психологічної готовності**

Автори	Компоненти готовності	Спільні компоненти
В. Серіков	операційно-технічний	мотиваційно-смысловий
М. Дяченко	вольовий	мотиваційний
	оцінювальний	орієнтаційний
		операційний
Е. Саф'янц, Л. Чернікова	когнітивний	мотиваційний
	особистісний	
Р. Лучечко	професійний	мотиваційний
	психологічний	
	професійна свідомість	
Л. Сохань, І. Єрмаков, Г. Несен	вольовий	мотиваційний
	оцінювальний	орієнтаційний
		операційний

**Увага! Після кожної таблиці обов'язково має бути опис інформації
відображеної у таблиці**

*Зразок оформлення бібліографічних даних у списку використаних джерел***Книги****Один автор**

1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с.
2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с.
3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів : Тріада плюс, 2004. 392 с.
5. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
6. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті-1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.

Два автори

1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с.
2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.
3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ- ПЛЮС, 2015. 212 с.
4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с.
5. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практич. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.

Три автори

1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.
2. Кузнєцов М. А., Фоменко К. І., Кузнєцов О. І. Психічні стани студентів

у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.

3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

4. Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.

Чотири і більше авторів

1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с.

2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.

4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.

Автор(и) та редактор(и)/ упорядники

1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.

2. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально- виконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с.

3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с.

4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

5. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.

Без автора

1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
2. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.
5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.

Багатотомні видання

1. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.
2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с.
3. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.

Частина видання

Книги

1. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. *Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні* : монографія. Чернівці, 2012. С. 151-169.
2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. *Адміністративне право України* : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195-197.
3. Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. *Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах*

інформаційної економіки : монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов, Ю. В. Федотова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2014. С. 213-241.

4. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. *Основи аграрного підприємництва* / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5-15.

Тези доповідей, матеріали конференцій

1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. *Голодомор 1932- 1933 років: втрати української нації* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133-136.

2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. *Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених* : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134-137.

3. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. *Органічне виробництво і продовольча безпека* : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103-108.

4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково- популярних журналів. *Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50-53.

Статті із продовжуваних та періодичних видань

1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. *Збірник наукових праць «Політологічні студії»*. 2011. № 2. С. 5465.

2. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36-46.

3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. *Вища школа*. 2017. № 5-6. С. 48-55.

4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 3-17.
5. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. *Урядовий кур'єр*. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.
6. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. *Юридичний вісник України*. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14-15.
7. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. *Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics*. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98- 108.
8. Dalton R.J. Comparative politics of the industrial democracies: from the Golden Age to island hopping. *Political Science*. 1991. № 2. P. 15-43.

Інші видання

Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-УШ. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10- 22.
3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. №2 1050. *Офіційний вісник України*. 2017. № 4. С. 530-543.
4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. *Урядовий кур'єр*. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.
5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. №2 40. *Офіційний вісник України*. 2017. № 20. С. 136-141.
6. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. *Баланс- бюджет*. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15-16.

Архівні документи

1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. *ЦДАГО України* (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.
2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. *ЦДАВО України* (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8-12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1-3.
3. Наукове товариство ім. Шевченка. *Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України*. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1-7.

Патенти

1. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
2. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G0m/28, G21m/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.

Препринти

1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).

Стандарти

1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).
2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.
3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22].

Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

Каталоги

1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.
2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.- довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.

Бібліографічні покажчики

1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.
2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).
3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).

Електронні ресурси

1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: [http : //www. kmu. gov.ua/control/uk/photo gallery/gallery? galleryId=15725757&](http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photo_gallery/gallery?galleryId=15725757&) (дата звернення: 15.11.2017).
2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі *Бібліотечний вісник*. 2016. №4. С. 8-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017).
3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2015. № 3. - С. 20-27. - URL: [http: //ebooks. znu. edu. ua/flles/Fakhovivvdannya/vznu/i_uridichni/VestUr2015v3/5.pdf](http://ebooks.znu.edu.ua/flles/Fakhovivvdannya/vznu/i_uridichni/VestUr2015v3/5.pdf). (дата звернення: 15.11.2017).

4. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: <http://www.eco-live.com.ua/> (дата звернення: 12.10.2017).

Автореферати дисертацій

1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.
2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 Харків, 2010. 36 с.
3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918-1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.

Дисертації

1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище в розвитку міжнародної економічної діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с.
2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.
 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
4. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.

*Зразок оформлення списку використаних джерел***СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Бутузова Л.П. Асертивність особистості як основа становлення безпечної поведінки в підлітковому віці. *Проблеми психологічної безпеки: особистість, суспільство, держава*: Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. 25 березня 2010 року. Одеса: СМІЛ, 2010. С. 33-40.
2. Вавринів О.С. Організація та проведення психологічних і соціально-психологічних досліджень : практичний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 116 с.
3. Вейнінгер О. Статя і характер. Принципове дослідження. Харків: Фоліо, 2016. С. 3-13. 480 с.
4. Герасіна С.В. Асертивна поведінка як передумова формування почуття власної гідності та самоповаги студентської молоді. *Проблеми сучасної психології*. 2010. № 10. С. 139-148.
5. Глубока І. Асертивна поведінка як одна з основних складових конкурентоздатності й успішної професійної кар'єри учнівської молоді. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2012. № 1. С. 172-178.
6. Гречановська О.В. Асертивність як складова конфліктологічної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей. *Педагогіка безпеки*. 2019. № 1. С. 66-69.
7. Діагностичні методики : збірник / уклад. М.В. Лемак, В.Ю. Петрище. Ужгород : Видавництво О. Гаркуші, 2012. 616 с.
8. Дріга Т.Г. Асертивність як чинник оптимізації соціально-психологічної адаптації студентської молоді. *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. праць Інс-ту псих. ім. Г.С. Костюка НАПН України, 2013, Т. I, Вип. 39. С. 100-105.
9. Дяченко В.А, Мунасіпова-Мотяш І.А, Дубініна Д.Е. Наукова стаття : Задоволеність життям та рівень психологічного благополуччя сучасної молоді, 2019. С. 120-129.

10. Козич І.В. Асертивна поведінка як новоутворення процесу формування конфліктологічної компетентності майбутнього педагога вищої школи. *Вісник Запорізького національного університету*. 2014. №1 (22). С. 135-143.
11. Косигіна О.В. Розвиток асертивності особистості в умовах Педагогіки партнерства. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ : матеріали наук.-практ. конф., 23 квітн. 2019 р. URL: <https://conf.zippo.net.ua/?p=282> (дата звернення: 12.04.2024).
12. Курганська Л. Асертивна поведінка вчителя як засіб забезпечення конструктивної взаємодії з учнями. *Нова пед. думка*. 2009. № 3. С. 42–44.
13. Кучерук Н.М. Створення сприятливих умов для забезпечення прав та можливостей осіб з особливими освітніми потребами в особистісно орієнтованому освітньому середовищі. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ : матеріали наук.-практ. конф., 23 квітн. 2019 р. URL: <https://conf.zippo.net.ua/?p=170> (дата звернення: 12.04.2024).
14. Лучків В.З. Емпатія як чинник асертивності в юнацькому віці. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки. 2016. Вип. 3. С. 203-210.
15. Лучків В.З. Емпатійна детермінація асертивності. *Особистісне зростання : теорія і практика*. Зб. тез за результатами II Всеукраїнської інтернет-конференції / За ред. Л.П. Журавльової, Н.Ф. Портницької, Ю.Ю. Дем'янчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. С. 43-44.
16. Лучків В.З. Емпатія як чинник асертивних поведінкових стратегій. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, IV(43), Issue: 88, 2016. С.72 – 76.
17. Лучків В.З. Психологічні особливості розвитку асертивності в юнацькому віці : дис. ... канд.. психол. наук. Київ, 2017. 200 с.
18. Марценюк М.О. Розвиток асертивної поведінки у підлітків засобами тренінгу. *Україна і цивілізація. Психологічні та педагогічні науки*. 2016. Т. 5. С. 305–313. URL:

http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1223/1/%D0%A3-%D0%A6_%D0%A2.5%20%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-305-313.pdf (дата звернення: 14.04.2024).

19. Марчук Л.М. Соціально-психологічні особливості формування асертивної поведінки у професійному становленні майбутніх психологів : дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2016. 225 с.

20. Мельничук С.К. Асертивність як детермінанта розвитку психологічного потенціалу студентів. Вісник Одеського національного університету. Психологія. 2012. Т. 17, Вип. 8. С. 407-413.

21. Мойсеєнко В.В. Аналіз наукових підходів до дослідження поняття «асертивність». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Психологічні науки*. 2017. Вип. 5. Т. 1. С. 170–174.

22. Мухіна Л.М. Психологічні особливості розвитку конфліктологічної компетентності майбутніх учителів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 Миколаїв, 2019. 259 с.

23. Нагаєвська І.О. Психологічні умови розвитку асертивної поведінки в учнів професійно-технічних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. псих. Наук. Київ, 2017. 20 с.

24. Ніколаєв Л.О. Асертивність як риса особистості сучасного підлітка. *Особистість у різних умовах соціалізації : колективна монографія / за ред. Л.О. Калмикової, Г.О. Хомич*. Київ : Слово, 2016. С. 77–99.

25. Ніколаєв Л.О.. Розвиток асертивності підлітків у різних умовах соціалізації : дис. ... канд. психол. наук ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ, 2016. 264 с.

26. Охорона праці та цивільний захист. Конспект лекцій : навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра. / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Ю.О. Полукаров, Н.А. Праховнік, О.В. Землянська. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 306 с.

27. Пістун І.П., Кочубей В.І. Безпека життєдіяльності : підручник. Суми : Університетська книга, 2023. 560 с.

28. Подоляк Н.М. Індивідуально-психологічні особливості асертивності особистості : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Одеса, 2014. 20 с.
29. Полякова Н.О. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій. Київ, 2023. 64 с.
30. Розвиток особистості в різних умовах соціалізації : колективна монографія / за редакцією Л.О. Калмикової та Г.О. Хомич. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2016. 472 с.
31. Саннікова О.П., Санніков О.І., Подоляк Н.М. Діагностика асертивності : результати апробації методики "ТОКАС". Наука і освіта. 2013. № 3. С. 140-144.
32. Синоруб Г.П. Асертивність як необхідна якість толерантної поведінки журналіста. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія «Філологія.Соціальні комунікації». 2012. Т. 25 (64). № 4. Ч.№1. С.131-134.
33. Соціально-психологічний словник / В.М. Галицький, О.В. Мельник, В.В. Синявський. К., 2004. 250 с.
34. Ткалич М.Г. Гендерна психологія: навчальний посібник. Київ : Академія, 2016. 256 с.
35. Ульянова Т.Ю. Асертивні тенденції конфліктності. Наука і освіта. № 10. 2015. С. 200-206.
36. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Харків : КСД, 2015. 480 с.
37. Шапар В.Б. Психологічний тлумачний словник. Харків, Прапор, 2004. 640 с.
38. Щіпановська О.Р., Васильєва І.Г. Асертивність особистості як основа успішної міжособистісної взаємодії у діяльності майбутніх фахівців. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. 2012. № 30-31. С. 269-275.
39. Щотка О.П. Гендерна психологія: навчальний посібник. Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2019. С. 18-38.

ЗМІСТ

ЧАСТИНА I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ БАКАЛАВРСЬКИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ	3
Формальні вимоги до написання кваліфікаційних робіт	7
Кваліфікаційна робота бакалавра	11
Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи бакалавра	13
Організація дослідження	16
Бібліографічний пошук.....	22
ЧАСТИНА II. ОСОБЛИВІ ВИМОГИ ДО ТЕКСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	25
Загальні положення	25
Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра	25
Нумерація	29
Ілюстрації	29
Таблиці	30
Посилання	32
Оформлення списку використаних джерел	33
Додатки.....	34
Обов'язки наукового керівника	34
Порядок захисту робіт	34
Основні документи, що представляються на захист	34
Підготовка до виступу на захисті	35
Вимоги до мультимедійних презентацій	36
ДОДАТКИ.....	37
Зразок оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи бакалавра	37
Зразок оформлення завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра...	38
Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи бакалавра	40
Зразок оформлення тексту різними шрифтами	41
Зразок оформлення розділів та підрозділів.....	47
Зразок оформлення списку	52
Зразок оформлення рисунка	53
Зразок оформлення таблиці	54
Зразок оформлення бібліографічних даних у списку використаних джерел	55
Зразок оформлення списку використаних джерел.....	63
ЗМІСТ	67

Навчально-методичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
БАКАЛАВРА ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
053 ПСИХОЛОГІЯ

Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Друк офсетний. Умови друк. аркушів 3,1.
Облік видав арк. 4.